

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильесим
пътхапзи
кынчельжанагыу кынджкын

№ 148 (22357)

2021-рэ ильес

ГЪУБДЖ

ШЫШХЪЭИУМ и 17

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
Къыхэтутыгъехэр ыкы
нэмькы къебархэр
тисайт ижүгъотштых

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээз

Апэрэ классым клохэрэм аратыштых

Хабзэ зэрэхъугъэу, апэрэ классым клоэрэ кэлэцыкылу пстэуми шэнэгъэхэм я Мафэ тифэу еджаплэм кызыщыфагъэфедэн альэкъышт пкыгъохэр зыдэль Ӏальмэкъ гэклэрэкъэ цыкъухэр аратыштых.

Ахэм творчествэмкэ къашхъэ-
пэн альэкъышт пкыгъохэр (къэ-
лэмхэр, краскэхэр, ручкэхэр ыкы
нэмькы пкыгъохэр), зэрэджэштхэ
тхыль Ӏэпилэгъо «Си Адыгей»
зыфиорэр, гъогум щинэгъончээ
щызеконхэмкэ нэфынэм къез-
гъэзэжжырэ ныбальхэр, джащ
фэдэу еджэнэмыкэ кызыфагъэ-
феден альэкъышт нэмькы пкы-
гъохэр адэлыштых.

Ильес къэс зэхащэр юфтьхъа-
бзэу «Апэрэ классым клоэрэм ишү-
хъафтын» зыфиорэм тэгээпсы-
хъафту нэбгырэ мини 6,4-мэ ате-
льятэгъэ зэхэугохъа пкыгъохэр
къашфигъах. Ильеси 5-кэ уз-
кээбэжкмэ Адыгэим и Лышхъэу

Къумпыл Мурат игукъэкъыкэ а
юфтьхъабзэм кыифагъэзжыгъ.

Апэрэ классым клоштхэм яднев-
никхэм янэкубгъохэм республикэм
и Лышхъэ ишүүфэс гүшүэхэм
анэмькэу Адыгэим фэгъэхьыгъэ
къебархэри арагъотштых.

«Апэрэ классым клоэрэ пстэуми
сафэльло дэгъо еджэнхэу
ыкы сэгүгъэ тишүхъафтынхэр агу
рихынхэу. Сицыхъэ тель шэнэ-
гъэхэм ядунаи ахэм зэршэгъэ-
шэгъоньштым ыкы зэрэзыгъи-
шштхэм», — къыуагъ Къумпыл
Мурат.

АР-м и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу

Гъогу Іахъхэм анахь къыхъэр

Мыекъуапэ икэу Туапсэ клоэрэ гъогум илахъэу Мыекъо-
пэ районыр зэпзызычырэр мы ильесим Адыгэим щагъэцэ-
кэжжынэу агъэнэфагъэхэм анахь къыхъ. Охътэ благъэм
ащ юфшиэнхэр зэрэшырагъэжжэштхэм ишыхъат тамыгъэ-
хэр гъогушхэм агъеуцугъэх.

Автомобильна гъогухэм я Гъэорышланлэу «Адыгэя-
автодорым» зэнэкъоку-
хэр зызэхечшхэм 2022-рэ
ильесим имэлэйлфэгъу
мазэ нэс ащ изэтегъэ-
психъажын аухын фау
палье къыгъеуцугъ. Гъо-
гур ышынэу теклонгъэр
къыдэзыхыгъ «Мыекъо-
пэ ДРСУ»-м мы ильесим
илюнгъо мазэ ыкылэм нэс
ышынэу ары къызэри-
гъэгүйлэрэр.

Мы автомобильна гъогу
илахъэу Мыекъуапэ

идэкъыгъо щегъэжжыгъ
поселкэу Краснооктябрь-
скэр зэпзызычырэр лъэпкъ
проектым къыдыхэлъытаг-
гъэу 2020-рэ ильесим
аульцэцкэжжыгъ. Къыкэ-
лыхыкэрэ йахъэу агъекэ-
жжыштыр гъогухэм язытет
аулгъэлкүзэ къыхахыгъ,
Мыекъуапэ къэзыухъэрэ
гъогукэу ашырэр «Май-
коп — Туапсе» зыфиорэ
трассэм къызщихъах-
штым пэмьчыжъэу ар
щежжэ.

Подрядчиким гъогу

гъунэхэр ыгъэкъэбзэштых,
мыжъо жъгъэй атыритэ-
къошт, чыгххэу ютхэм
апуупкыхъащт, автомо-
бильхэр зэрыклохэрэм
асфалт тырильхъащт,
тамыгъэхэр ыгъэуцүштых.
«Мыекъо пэ ДРСУ»-р
апэрэг лъэпкъ проектым
къыдыхэлъытагъэ юф-
шиэнхэм язэшохын зэр-
хэлажжэрэр. Лъэхъаным
диштэрэ технике дэгъоу
илем, яофшиэн хэшыкы
ин фызиле специалистхэм
яшуагъэкъе сид фэдэрэ

Юфи зэшүүхын ылъэки-
нэу ар щит.
Мы гъогур ыгъэфедээз

Хы шуцлэ юшъо лъэны-
къом клохэр водителхэм
гъэцкэжжын юфшиэнхэр
зэрэшыклохэрэр къыдалы-
тээз, сакыныгъэ къызах-
гъэфэнэу тыкъяльэу.

ШЬОЛЫРХЭМ ХЭХЬОНЫГЬЭХЭР АШЫНХЭУ

Автомобильнэ гьогухэм, нэмыкіэу транспортным епхыгъе псау-
тэ-коммунальнэ хызметэм исистемэ игъеклэжын, нэмыкільэнкью къалехэмрэ къуа-

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр Джэпсалъеу мэлтыльфэгү мазэм кызэджагъэм зигугуу кышишыгъагъэхэм ащыщ шьолырхэм яинфраструктурэ изегъеушомбгүун.

джехэмрэ ящылакіэ нахышу зышыщхэр ары къэралыгъом ипащэ зыфиуагъэр.

— Инфраструктурэм мылькоу хахъэрэр шьолырхэм хэхьоныгъэхэр ашынхэм, унэе бизнесэри нахышбэу ащ къыхэлэжжэнын афэлорышэн фae. Арыш, ащ фэдэ инвестициеу пэлээ къыхэ зыпльхэм яхэлхан ылъэнэкъокэ шыкла-къхэм ягуулсыэгъэн фae. Гу-
шылам пае, фэгъэкотэнхэр зилэу, процент макіэ зыте-
хорэ «инфраструктурнэ бюджет кредитхэр». Ахэр шьо-

лъирхэм къыз/эклагъэхъанхэ алъэк/ынэу шыгъян фae, —
къыуагъ Владимир Путиным нэужими а юфым кыфишэ-
зэжыизэ.

АмалыкIэхэр субъектхэм алъэфедэнхэ алъэкынам паечыфэу атегъеуагъэр атэхыгъенэу, коммерческэ кредитышхорхэр бюджет кредитхэмкэ афызэблэхъугъэнхэу, ащ фэдэу блэ-
кыгъэ ильэсэм аратыгъагъэхэри къафыкIальтыкыжынхэу Джэпсалъем унашьюу кышишыгъэхэр пхырышыгъэ зэрэхъухэрэм фэгъэхыгъэ зэхэ-

сыгъохэм ащыщ щыраххуягъ. — 2024-рэ ильэсэм нэс «инфраструктурнэ кредитэу» проектхэм алъухъагъэр сомэ миллиард 500-м кышыкIэнэу щигтэп. Ащ фэдэ проектэу къэралыгъомрэ унэе бизнесымрэ зыхэлэжжэхэр Правительствэм къегъехъазырых, —
къыуагъ къэралыгъом ипащэ.

Инфраструктурэм изегъеушомбгүун фытегъэпсыхъэгъэ проектхэм яххырышынкэ шьолырхэм Ыэплигъу афэхъунэу Правительствэм фигъепытагъ.

ЗИЧЭЗЫУ ЗЭХЭСҮҮГЬО ЯЛАГЬ

АР-м хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие мы мафэхэм я СХХV-рэ зэхэсүүгьо илагъэм юфыгьо 27-мэ ашытегущылагъэх. Юфтыхабзэр зерищаг АР-м хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие ипащэу Сэмэгү Нурбый, ащ хэлэжжагъэх мы Гупчэм ипащэ игуадзэу Елена Майор, исекретарэу Хыацлэцэ Фатимэ, хэдзэктю купым хэтхэр, нэмыкIхэри.

Юфтыхабзэм ипэублэ телера-
диокомпаниеу «Адыгейим» хэдзынхэм алъэхьыгъэ къетынхэр кызыщатыщым фэгъэхьыгъэхэдээзым тегущылагъэх.

Нэужым АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатыннымкэ нэбгыриблым якандидатурхэр аштагъэх. Ахэр Мыекъопэ районымкэ зы мандат

зиэхэдзыгьэ коеу N 17-мкэ Оксана Калинина, Мыекъуапекэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 12-мкэ Роман Черновыр, Мыекъуапекэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 11-мкэ Денис Оберниковыр, Мыекъуапекэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 8-мкэ Симблат Мурдин. Ахэм анэмыкIу Кошхэблэ

районымкэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 5-мкэ Нарт Резвановыр, Шэуджэн районымкэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 25-мкэ Оздэмэвр Налбый, Адыгэкаалэкэ зы мандат зиэхэдзыгьэ коеу N 1-мкэ Тыркоо Заур якандидатурэмэ аярагъэштагъэх. Ахэм кандидат зэрэхъугъэхэр къэзышы-

хъатхэрэ тхылъхэр аратыжыгъэх.

Ионыгъом щылэхтэх хэдзынхэм алъэхьенхэм пае тхъалэу кызырахъилэхэрэр ауплъэхуу, ежэ комицсием хэтхэм ямызакью ведомствэ зэфэшхъафхэм аярагъэхьых, АР-м хэгъэтуу клоцл юфхэмкэ и Министерствэ игъэ-
котыгъэ улпъэлкунхэр ешын.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Шэуджэн районымкэ коронавирусүм пэшигье-
кторэ вакцинэр апэ зы-
хязгъэлхъагъэхэм ащыщ
күтүрэу Тихоновым
щылсээрэ Адам ДУНЕЦ.

— Сэ ильэс 82-рэ синьбыжь, джыри сицьынэу, сисабийхэм ыкыл ахэм къаклэххуягъэхэм сащыгушулынэу сираф. Гъэ-
тхапэм вакцинациер склугъэ, нахь рэхьаты сиыхугъ. Вакци-
нациөм иедзыгъуиту псын-
клю спеклэкыгь ыкыл сисцауны-
гъэкэ зи эзьыкъуагъэ хуугъэл. Мэзилл тешлэгъ, зыми сиғъ-
гумэлжырэл. Цыфхэм привив-
кэ зарагъэшынэу закыфэс-
гъазэ, ашкэ шуулсауныгын
шъуицынэыгын къэшьуухъум-
щтых, — elo Адам.

КІЭЛЭЦПЫКІУХЭМ АПАЙ

Пхъэшхъэ-мышхъэхэм ахэшыкыгъэ псыхэм ыкыл псылешу-
хэм япродукции республикэмкэ иэкспортер шхъялэр
пшъэдэкыжьэу ыхыырэмкэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиэ об-
ществэу «Экспресс Кубань» зыфиорэр ары.

Ащ кыыдигъэхэрэ про-
дукциөхэм туу клю къэралыгъохэм
ащыщых Китай, Казахстан,
Белоруссиер, Армениер,
Киргизиер, нэмыкIхэри.
Адыгейим мэкъу-мэшымкэ и
Министерствэ кызыэрэ-
щауагъэмкэ, мыш фэдэ-
еклолакIэм ишыуагъэкэ лъэпкэ проектэу «Дунэе

кооперациер ыкыл Экспор-
тыр» зыфиорэм кызыдыхэ-
ллытэгъэ шьолъыр проек-
тэу «Экспорт продукции

адешээ. Зэпхыныгъэ зы-
дырил къэралыгъохэм

ащыщых Китай, Казахстан,
Белоруссиер, Армениер,
Киргизиер, нэмыкIхэри.
Адыгейим мэкъу-мэшымкэ и
Министерствэ кызыэрэ-
щауагъэмкэ, мыш фэдэ-
еклолакIэм ишыуагъэкэ лъэпкэ проектэу «Дунэе
кооперациер ыкыл Экспор-
тыр» зыфиорэм кызыдыхэ-
ллытэгъэ шьолъыр проек-
тэу «Экспорт продукции

АПК» зыфиорэм икъэгъэ-
льэгъон шхъялэр гъэ-
цэклагъэхэ мэхь.

Пшъэдэкыжьэу ыхыы-
рэмкэ гъунэпкъэ гъэнэфа-
гъэ зиэ обществэу «Эк-
спресс Кубань» зыфиорэр
ауҗырэ шапхъэхэм ад-
штарэ оборудование зы-
лэклэль, зыгъэфедэрэ за-
вод. Мазэм кыкылцэ продукциө тонн 35000-рэ кыл-
дэзгъэкын зылъэкыщ

ІофшІэнхэм азыныкъо хагъэкъыгъ

Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончъе ыкъи шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэм кыдыхэлтыгъеу мы ильэсымкъе къэралыгъом щызэшүахын фэягъэм ызыныкъор гъецекъагъе хъугъе.

Шьольырхэу ащ хэлажьхэрэм пстэумкъи квадратнэ метрэ миллион 67-рэ асфальт аштырхъагъа. Ар агъенэфагъэм

ипроцент 50 мэхъу. Белгородскэ хэкумрэ Ингуш Республикаимрэ йофтшэнхэр ащаухыгъех, Орловскэ, Пензенскэ ыкъи Курскэ

хэкухэм, Краснодар краим, республикэхэу Кырым ыкъи Марий Эл гъунэм ашырафыла-гъех.

Федеральнэ проектэу «Региональная и местная дорожная сеть» зыфиорэм кыдыхэлтыгъеу йофышко субъектхэм ашызэшүахы. Гущылэм пае, мы ильэсым объект мини 5,7-рэ шапхъэхэм адиштэу гъэпсыгъенэу ащ щыгъэнэфагъ. Ахэм ашыщау 42-р къэу ашыщт, 101-р икъерикъеу ашыжыщт, шьольыр, муниципальнэ ыкъи чыпэ гъогухэм ялаххэу 334-р агъецкъяшт, мини 4,6-р агъецкъяшт. Асфальт зытыральхъаштры зэкэмки квадратнэ метрэ миллиони 132-м ехъу. Пстэумкъи гъогу километрэ мин 16 фэдиз Урысые Федерацием исубъект 84-мэ мы ильэсым ашызэтэргэшэхъажыщт.

Федеральнэ мэхъанэ зиэ гъогухэм ашызэшүахыщтхэри 2021-рэ ильэс планхэм ахагъэхъагъ. Проектыкъеу «Развитие федеральной магистральной сети» зыфиорэм ишүаагъекъе чыпэ 128-рэ ащ фэдэ гъогухэм ашагъэнэфагъяшт.

Автомобильхэр зэрэйклохэрээр зэрагъекъяжхэрэм имызакъоу, щынэгъончъеу щытынхэми анашт. Лъэпкъ проектым кыдыхэлтыгъеу 2021-рэ ильэсым гъогу тамыгъе мин 291-рэ агъе-уцщт, автомобиль ыкъи лъэсрыкъо гъогухэр зэхэзүүшхъа-фыкъирэ псэольэ метрэ милли-

онрэ мин 600-м ехъу ашыщт, светофор мини 2-м ехъу, электричествэм икъуаплэхэм апае пкъэу метрэ 1321-рэ агъе-уцщт. Джащ фэдэу лъэсрыкъо гъогу метрэ миллионрэ мин 500-рэ агъэпсыщт.

Федеральнэ проектэу «Модернизация пассажирского транспорта в городских агломерациях» зыфиорэм кыдыхэлтыгъеу цыфхэр зезыщэрэ къэлэ транспортным игъекъежынкъе йофтхъэбээ зэфэшхъафхэр агъэнэфагъех. Мы лъэньюкъом фэгъэзагъэх хызы-мэтшланлэхэм лизингир зышигъэфедэгъе федеральнэ Иэплигъу аратыщт. Транспортыкъе ыуасэ процент 16 кыышгъэклэгъеу кыышгъэклэхъан амал аратыныр ары ащ кыкырэр.

2021-рэ ильэсым транспортыкъе зыфэкъошт къэлэ 13 зэнэ-къокъу шыкъэм тетэу кыыхыгъ. Ахэм автобус 305-рэ, троллейбуси 107-рэ афатлуп-шынэу ары зэрэштийр, 336-р аратыгъах.

«Щынэгъончъе ыкъи шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэ лъэпкъ проектым кыдыхэлтыгъе йофтхъабзэхэм мы ильэсым сомэ миллиард 555,67-рэ апэуагъэхъанэу агъенэфагъ.

«ЭкоЦентрэм» къеты

Тхыльхэм чыпэ гъэнэфагъэ яI

Цыфхэм тхыльхэу зэджэгъаххэр арахыллэнхэм фытегъэпсихыагъехэу. Мыекуапэ чыпэхэр илэ хъугъех. Нэбгырэ пэпчь ыгъэфедэгъаххэр ыгъэтэйлъин, ыгу рихыгъе щылэмэ ыштэннышь еджэн амал ил. Тхыльхэр радзыжынхэу зыгу кыхъагъехэм хэклийтэкъуплэ амыхъеу, ащ фэдэ чыпэлэм нагъэсийнхэу компаниену «ЭкоЦентрэр» къяджэ.

— Нахыпэкъе ащ фэдэхэр кыдэкъигъагъехэу ямыщикигъэжхэу кырадзыжыхэрээр нахыбэ хъугъе. Хэклийтэкъуплэ площадкэм кырахыллэе,

ау пыдзафэхэм ахамыльхъеу, зыгорэм ыштэнним щыгугыхъеу, шхъафэу агъэтэйлъеу кыхэкъы. Ареу щытми, хэкъыр ыузыщирэ транспортыр къэмийкозэ тхыльхэр амьштэмэ, ащ къэххэу фэхъурэр хэклийтэкъуплэ полигоныр ары. Мызэу, мытцуу цыфхэм тыхъяялъэгъут площацкэм тхыльхэр амыхъынхэу, хэушхъафыкъигъе чыпэу къялэм щагъэпсыгъэхэм анагъэсийнхэу. Джыри ээ ащ кыфэтэгъэзэжэй. Тхыльхэр шүүзфэмыжхэр хэкъым хэшүумыдээжхэмэ нахышүу, — кыулагъу ООО-у «ЭкоЦентр» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ ишащэу Алыберд Налбый.

Хэбзэгъэуцугъэм кыизэрэшыдэлты- тагъеу...

Фэтэрибэу зэхэт унэхэм ящагухэм язэтэгъэпсихыан Адыгейим щыльагъекъуатэ. Лъэхъаным диштэрэ шыкълэхэу агъэфедэхэрэм яшүаагъекъе ильэсипшл пчагъе зыныбжь скульптурэхэу адэтыгъехэр, автомобиль шинэхэм ахешыкъигъе къэгъэгъе гъэтэйсихыллэхэр адахыжых.

Етлани, автомобиль шинэхэр фэтэрибэу зэхэт унэхэм, унэе посэуплэхэм, дачэхэм ящагухэм ашыгъэфедэнхе уфимытэу кызышиорэ закон мы ильэсым къидэкъигъ. Арышь, уфай уфэмыими, ахэр үүпхыжынхэу мэхъу. Мыш дэжьым зыдэпхыщтыми ущыдэгупшигээн фае. Автомобиль щэрэххэр хэклийтэкъуплэ площадкэм яхыллэнхэ уфитэп.

— Ахэр промышленнэ пыдзафэхэу щынагъо къэзитыхэрэм ахехъэх. Экологхэм кызэралорэм-

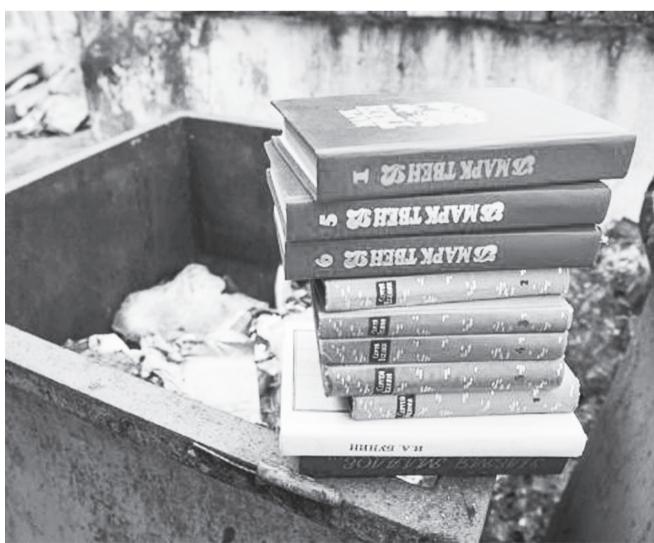

региональный оператор по обращению с отходами

къе, ильэси I30-рэ фэдизым къодыжылэе етых, лэшлэгъум ехъум чыгыри, жыри, псыри аушлоих. Аш фэшл шинэхэр хэкъым зыхаплхъэхэкъэ экологирем ишапхъэхэр укууагъэхэу мэхъу, — кыхигъэшыгъ Алыберд Налбый.

Кыхэдгээшымэ тшойгъу, региональне операторын техника зэфэшхъафэу 60-м ехъу ил, ащ зээгэгынгъэм удыклатхэмэ, автомобиль шинэхэр үүишищыхыкъи ыгъэкъодынхэу фитыныгъе зиэ организацием Иэклигъэхъаштых. Аш тетэу компаниеню йофтшиэрэ уахтэм щынагъо къэзитырэ пыдзэфэ кубометрэ 80-м ехъу ыгъэкъодыгъ.

ООО-у «ЭкоЦентр» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ ипресс-къулыкъу.

Уахътэр ыкIи гъашIэр

АДЫГЭ ЛЪЭПКЪЫМ ИЛЪЭПІЭ ТХАКІУ

Тембот ятэу Мыхъамэт цыиф йуш чыжъэрыйпльагъ. ОхътакIеу къэкlyатэрер анахъ зыфэнныкъоштыр гъесэнгъе-шIен- ныгъэр арэу зэрэштым гу льтагъ. ИкIалэ джа лъэгъю нэфым зэрэтирищэ- штым лъешу ынаIэ тетыгъ – ыпIугъ, ылэжкыгъ, ригъэджагъ. Еджэгъе-гъесагъэ хъугъэ Тембот зэкIе ыгъотыгъе гуш- хъэгъомылэр шуагъэ хэлъэу иадыгэ- лъэпкъ зэрэуигъякIэжъыщтыр игуэзэпIэ инэу шыагъ ыкIи имурад къыдэхъуугъ.

Адыгэ тхыгъэ литературэр щылэ хъунымкэ, ащ лъапсэ ышынымкэ зышъхъамысыжьэу юфышо ылэжыгъ зэльашээрэ тхэкло нахыжъэу Клэрэшэ Тембот Мысхамэт ыкъом. Ар кызыххъухъэгъэ зэманыр хэтрэ цыф лъэпкъки, адигэхэмкни шүнкыгъ ыкъи хыльягъэ. Ау Октябрэ революцием итыгъэ кыкъокни Совет хэбзаклэр загъэпсым, жыкъе ѡшэгъу гуапэу бэрэ зэжагъехэр игъорыгъоу цыф лъэпкъхэм агъотыгъ. Анэ къэплъагъ, агу зилетыгъ.

Уильэпкъ гукэ, псэкіэ уемылхыпагъэ-
мэ, аш фэдиз гумэкі-гультьытэ зыхэбго-
тэжьыштэп ыкыи фууицэштэп. Кіэрэшэ
Тембот ильэпкъ гукігъу ин пасэу къеу-
щыгъаьг, Кіехъопсыщтыгь ар гъогу зэфэ-
зээшиз дахэм тетэу кыльэгъужыным.
Ары тхэкло-гупшысаклор зыфыщиагъэр
ыкыи опсауфэ зыфэтхагъэр иадыгэ-
льэпкъ идунай зыфэдэр тыди щыіэ хэ-
трэ цыиф лъэпкыи фыриотыкыныр ары.
Лыгъ гъэсэгъэ үшым ар фызишлокыгъ,
кыядэхъугь: Тембот гъэсэнгъякіэ, шэ-
ныгъякіэ узэндигъягъэ; аш игультьэ чан-
икъэрар лъагэ зыгоуцожыым, зигуущиэ-
льэш, щэмьюхъум фэдэ тхэкло гъэшіэ-
гъон кыихэкыигъ.

Адыгэ лъэпкъым ищылкіэ-псэукіэ, ицыфыгъэ хабзэ, изеклокіэ-шыкіэ хэхъ-гъэхэр тхыпхъэ мыпкъыжхэу, ытхыгъэ художественнэ произведения бэм Т. Кіэращэм ашигъэчъыгъэх. Ар адыгэ литературэ ныбжыкіэм прозэмкіэ иапэрэ лъэгъохэц хъуягъэ. Щэлэфэ игупшысэ Тембот щигъэшшуаъэр иадыгэ лъэпкъ ишүшыгъ. Игульыт, идэхэгъэ-байгъ, ицы-

фыгъе хабз, ынэпэ къабз. Непи адыгэр
зыфедагъэр – илЫгъе, ицЫфигъе
изеклоклэ-гъэпсыклэ, ибзэ-хабзэ, икъэрар
зынэсыштыгъэр пишэ пшыогъомэ, Тем-
бот ихудожественнэ тхыгъэхэм – рас-
сказхэм, повестхэм, новеллэхэм, ро-
манхэм ядж. Ахэм умышлабэрэм яджээ
уап ахбэйтотэшт, уагъэгъозэшт, уаулы-
шишт, уильэпкь шъхъальытэжь зыкъы-
рагъэлэтышт.

Кіәрәсэ Тембот — иадыгэ лъәпкѣ гүненчъе зильәп! Егъэ тхакly, джары аш ихудожественә псэлье анах кәкли кючіл пысыкъа таңбылыштыгъэр.

1925-рә ильэсым иапэрэ рассказэу «Аркъ» къыхиутыгъ, аш къыкілтыйкъуагъ рассказхэр зыдэт сборнику «Мәшү—къо ишхъакly». Повестхэу «Шапсынье шпъашь», «Хъаджрэт», «Шахъомрэ шпъэшь пагэмрэ», романэу «Насыпым иғъогу» — 1948-рә ильэсым Т. Кіәра—щэм, аперэу Темыр Кавказымкэ, мы романым пае СССР-м и Къэралыгъос премие къыфагъешшошагъ. Тхаклом икъәлмәйле къыпыкыгъяк зым нахьын

адрэр нахь гъэшлэгъоныхжэй романхэр – «Типшаштэхэр», «Ны Iушым ыпхүү», «Куко», «Шыу закъу», новеллэхэр эдэтхэе сборникхэу «Абдзэх шэклюжыр», «Лыгъэ», нэмьикхэри. Мыхэр бзэ льэш гъэшлэгъонкэ тхыгъех, иобразхэр льэшных, зэфэшхъяфых, цыхъэ пытэ зыфьюзгъэшырэх. Тхакло игуушыс дунай ихьоо-пщаугъэ ашт акыил-къулайнагъэшхо Iækлэльэу зэрэцчытигъэр кьеушихъаты, Тхъэм къыхильхъэгъэ зэчийн иныр а зэклем къазыххэхъожым, льэпкъым ыцэ льагау зылэтышт тхакло илэ зэрэхъутгъэр къэнэфагь. Адыгэ льэпкъыжь—льэпкъышохтгъэр, лыгъэ-цыфыгъэклэ зыпшьэ уклонеу щимытгъэр зыфэдагъэр зышлонгьо пэпчь ярэдж Клэрэшэ Тембот ипроизведениехэм, джащыгъум, ежь еджагъэми, зыдишлэжьэу къыххъошт.

Шъэрэ къэпионаым нахьи, зэ пльэгью узаджэрэр, ныбжырэу гум реубытэ. Арышь, романэу «Шыу закъом» щыщ пычыгъо кіәк! мыш къыкіэлтыклоу къыхэтэуты.

Шыу закъу

Залыкъо Ерстэм пчэдыжь тыгъэ къыкъокыгъом
ТхъэчIэгъ мэзышхо къызэринэкIыгъ, гъогу лъагъо
горэм тыриубыти, КIэмгуе хэгъэгу гъунапкъем
ихъагъ.

Адыгэ шыум исурэт къешІекІыгъэ дунаим диштэу, хэтхагъеу хъущтыгъэ. КъызэринэкІыгъэр абдзэххъ къушхъэ къочІ-бгычI, къызэрыхъагъэр губгъо-мэз тешьу — тыди ар, хэмьтмэ щыклагъэ фэхъуным фэдэу, нижкырэ тамыгъеу, щыщ шылыкъеу, къеклоу хеуцо. Ильэс мин пчъегъабэкІэ зэрьсигъэ чынэлъэжъым итеплъекІи, ишыкіекІи фэгъэпсыгъеу хъувгъагъэ. Ицын-екІэ угбъу шынынхъ бгъэжж тамэм фэогъадэ; ихъазыр бгъуитуци, тыгъужкыцэ цэкъэнэу, гүштэ уегъашы. Цыяшхъоу адыгэмэ ящыгъын нэрыйгъеу щытыгъериышъокІэ чыыгыжъ пхъашъомрэ тыгъэмыхъо пхъэцымрэ ахэклюакІэ. Шэу зытесыр арышь — блэнэ зэхэлъыкІэр итеплъ, мыжъо къуашкІэхэу зэхэпцағъэм фэдэу, шъо чIэгъым лыпIэ klyachIэхэр щызеклоу, пытэу, гъуреу зэхэль.

Адыгэ шыум илаши, ишъуаши гъэшІегъонэу зэгъэ-
күлгъэу щытыгъ. ГъэкІэрэкІэн фэшІеу зыгори ляягъэу
хэлъягъэп. Шъушэу щыги, Iашэу голы гъогууанкІэу
е заокэ ишыугъэ къэмыхонэу зи хэппльагъоцтыгъэп.
Лы ебгэ лыегъэнчъэр ишыкІеу щытыгъ. Къолэн кІ-
ракІеу, нэм зыкъыкІидзэу лыды-пкыдэу зыгори къы-
хэцщытгъэп. ИкIаклы, ипауи шуцІэх, ицыяшхъуй-
чапцэ, хъазыр Iупэхэр бжъэ шуцI, къэмэ Iапшъери-
ащ фэд, мыжъоупцІеу, метэу бгырыпхымэ шхомрэ-
атральхъэштгъэри къупшъхъэу е гъучЧен ашыштгъэ-

тыжынэу ашыми, мылдынэу сауркىэ чагъэбыль-хъэштыгъ. Ашкىэ зигъэкىэрекىلэнүр зыфэлъэкىرى, зыфэмъильэкىرى зэфедагъ — лы шьюшь лыгъэнчъэр яхбазагъ. Шылпкъэ, фэмыйф кىәракى зэралоштыгъэу, мыло-мышىэ гори къахэмъикى хъуняя — аш фэдэхэри къахэкىষтыгъэ. Ау адигэм ибэм, сылт зылоу исыгъэм, ишбу гъэпсыкىэ зыфедагъэр арыгъэ — лыхъусажъ гъэпсыкى.

Ар къызхэкъырэ дахэмэрэ зэгъымрэ амышлэу, къагурымъоштыгъеу ареу плонти, япшашъэхэр агъеклэркэнэымкэ зи къогъанэ ялагъэп. Ябзыльфыгъэ шуашэ зыпльэгүрэм, щигынным идахи, игоуи зерашлэрэр нэрлъэгтуу пфэхкүү. Къэтэбэ шуцлэмрэ алтэс плтыжымрэ зерагъэкүуни, шэкл къолэнэымрэ шьо зэйкыимрэ къеклоу зэгуалхъани, дышни тыжкыни дахэу бзыльфыгъэ шуашэм хагъепкэнэ ашлэштэгъ. Ар, етланы, къаляклахъэрэр къэраклэу къолэн-пкэлэнэу пшашъэр зэпауным язэхэшыкы блэмыккэу щитыгъэп. Цыфыр голу зыккэхъукын шьошэ дэхагъэм блэклэу рагъэлынным зыщаухүмэн ашлэштэгъэ ахэмэ. Мэзатакъэм фэдэу, тхыпхъэ зэмшишьогъубэр зэклую, голоу, ябзыльфыгъэ шуашэ хахын альэкыгъ. Сыдми япшашъэ дахэу афэпэнэымкэ адигэхэр, альэкыщымкэ, зи зышхъасын щылағъэп. Шьошэ дахэм цыф шыккэ голуи, пкыы къодэнэ ишыгъэ дахи рагъэгүсэжынним язэхэшыкы нэсыштгыгъэ. Гъешлэрэ хъопсанлэу ялагъэу ишыгъэ бжышыуагъэмрэ къэреклэ псыпсыимрэ ясуретэу япшашъэхэр альэклэраклэштгыгъэх.

(Романэн «Шын закъом» Къыххэхыгъ.)

(Романы «Шыу Закъом» къыхэхыгъ.)

Адыгэ къэIуакIэхэр

Азотная кислота – чэзэл
 Алмаз – налмэс
 Артиллерист – топыгъау
 Башня, крепость – чэшъан, пытапэ
 Белый камень – мыжъофи
 Белый песок – пшэхъофи
 Бердыш (старинное холодное оружие) – маитэ
 Бисер – парэ
 Болванка – хъупкъ
 Большой молот – отэшхо
 Бубенчик – нэп!
 Бурка – klaplo
 Вексель – чыфэтхылъ
 Верх плетня – набжъэ
 Верховые реки – псышхъэ
 Весло – къошьбэещ

Ветряная мельница – жышхъал
 Виадук – лъэмиджгъэагъ
 Вид, разновидность – лъэпкъыгъу
 Вилы – куахъо
 Водовоз – псыщ
 Водопад – псыкъефэх
 Водопой – псыешъуапэ
 Водохранилище – псыыгъып!
 Возышение, вершина – лъэгапэ
 Волна – ор
 Воронка, лейка – игъэхъуаль

Ворота – къэлапчъ

Вмятина, выбоина, ухаб – иутыгъ
 Владина – курбы
 Вставка – къочIэхадз
 Вход – ихъапэ
 Выход, брод – икылпэ, икыгъу
 Вышивальщица – хэдыхlaplo
 Вышивка – хэдыхы!
 Вязанка, сноп – пхыр
 Гамаши – лъай
 Гвоздь для подковы, ухналь – наплун
 Глубина – купл
 Головка колуна – оцышхъэ
 Головка надочажной цепи – лъхончышхъ
 Головка ножницы – лэнисташхъ
 Гончар – къошыныш!

Горелка – остыгашхъэ
 Грабли – пхъэлбжъан
 Громоотвод – шыблэуш
 Грузчик – хыльзехъ
 Дверная скоба – пчъекъу
 Двусторчатая дверь – пчъэзэухъ,
 пчъэзэулык!

Детская игрушечная коляска из прутьев – кутанык

Деревянная вертушка – пчъэтэуант
 Деревянная втулка – пхъэмышъу
 Деревянная головка веретена – хъэцыкуашхъ
 Деревянная колонна, один из способов деревянной колоннады адыгейской веранды – кэсэн
 Деревянная лопата – пхъэхъанц

Деревянная надставка, опора на ковальни – сыджытакъ
 Деревянные ножны – пхъамп!
 Деревянные перекладины в улье – лээкъу
 Деревянный гвоздь, шпилька (сапожная) – пхъэун
 Деревянный колышек, вбитый в стенку – пкъэужъий
 Деревянный молоток – пхъэуат
 Деревянный мост – пхъэлъэмидж
 Деревянный шест с крюком для подъема воды из колодца – псынэкъуау
 Дольмен – испун, псэун
 Духовой инструмент типа зурны – накыре
 Дрова, лес (как стройматериал) – пхъэ
 Дровокол – пхъэкъут
 Дубильный чан – пшэталь
 Дюйм – залэ
 Жемчужина – налмэс-налкъут
 Жестянщик, жестянник – тенэчыш!, цэфыш!
 Жидкость – ткъуаткъо
 Жилище – псэуплэ

Завязка для мешка – дзыошъхъапс, дзыошъхъапх

Заготовка для подошвы – лъэгукъедапх
 Задок саней – жакэ
 Закром, сусек – хъаджыгъаль
 Закрутка – пэкэуант
 Засека – пхъэмбрү

Звено (кольцо цепи) – лъхончан
 Золотая нить – сырымэ
 Зубец бороны – лъэшъуац
 Зябь – жъогъэжъ, къэрсэбан
 Игольник – мэсталь
 Изнанка – избадж
 Изразец, плитка, кафель – тедзэ
 Изумруд – налкъут

Инструменты для сапетки – коншыкъу
 Исток, начало потока – псыпэ.

Хырыхыхъэхэр

Къырым къекIы, лъэ-къокIыхъ.

(Мастэ).

Лабэ адыкIи мыдыкIи цырицау.

(Лэнист).

Тикон цыкIу лы из.

(ХъакIустэл).

Тиунэпчъэу хъэ къэрэ цыкIу Iус, цакъэрэп, хъакъу-рэп, унэми цыфригъахъэрэп.

(ПункIыбз).

ГущыIэжъхэр

АнахыкIэм гурхъучIэр чеуты.

АпсышIэр апс ныкъокIэ машхэ.

Бадзэм умэкIэ ео.

Быдз зэдешъуагъэхэмрэ зы кушъэм щапIугъэхэмрэ зэкъошых.

ГъучI къалэ зиIери гъучI мастэ щэкIэ.

Дышъэр къэзыгъотырэр гумэкI хедзэ.

Емызэш иуанэ къехыжы.

Урысыем изэнэкъокъу

АПЭ ИШЬЫГЬЭХЭР

Урысые Федерацием ибзыльфыгъэхэм кушхъэфэчье спортымкэ язэнэкъокъу Адыгэ Республикэм шышхъэум и 10 — 14-м щыкъуагъ.

Едзыгъуи 5-м ялэлэсэнгээ кышаагэлъэгъуагъ, километрэ 500-м нахыбэ кышэрэнэкъигь. Адыгэ Республикэм кушхъэфэчье спортымкэ иеджапэ зыщызыгъэсээр Елизавета Арчебасовам шыхээзэкъо зэнэкъокъум ящэнэрэ чыпнэр кышыдыхыгь. Урысыем спортымкэ имастер хууьэ.

Самарэ щыщэу Марина Уваровам я 2-рэ чыпнэр ыхыгъ. Е. Арчебасовар нэгъэуплэгъуи 3-кэ М. Уваровам ыуж кынагъ. Апэрэ чыпнэр Санкт-Петербург щыщэу Полина Чернышовам кыдихи, дышъэр фагъэшьшошагъ.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэ Алекsey Войновым Елизавета Арчебасовар егъасэ.

Пашхэр афэгушуагъэх

Физкультурникым и Мафэ фэгъэхыгъэхэйтхэбзэхэр Мыекъуапэ щызэхашаагъэх. Кушхъэфэчье спортымкэ Республиком икъэлэ шхъяла щыкъогъэ зэлүүгъухэм Урысыем изэнэкъокъу хэлэжьагъэх спортымкэхэр кырагъэблэгъагъэх.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ Геннадий Митрофановыр, Урысыем кушхъэфэчье спортымкэ и Федерации ипэшэ шхъялаэ Юрий Кучерявэр, партиеу «Единэ Россиям» ишьольыр гэцэккээлэ куп ипащэу Афэшэгъо Рэмэзан, Адыгэ Республикэм кушхъэфэчье спортымкэ и Федерации и президентэу Анатолий Лелюк

Урысыем изэнэкъокъу хагъэунэфыкхэрэ чыпнэр кышыдэзыхыгъэхэм афэгушуагъэх, шүхъяфтынхэр аратыжыгъэх.

— Кушхъэфэчье спортымкэ хэгъэгум изэнэкъокъу Адыгейим дэгью щыкъуагъ. Ом изытэл лъешэу тигъэрэзагъ. Зэнэкъокъур мафэм зытуухыкэ къещынэу кыригъажьщтыгъ, ар тшлгъэшэгъоныгъ. Зэхэща-клохэм лъешэу таффэрэз, — кытауагъ дышъэр ыкчи тыжынэу кыдэзыхыгъэх Полина Чернышовамрэ Марина Уваровамрэ. — Адыгэ Республикэм щыкъогъэ зэнэкъокъур, мэфэл зэхахъэр тшыгъупшэжыщхэп.

— Урысыем спортымкэ имастер сызэрхъугъэм сиғъегушуагъ. Тренерэу Алекsey Войновым, пашхэрэу Іэпнэгъу кыс-фэхъугъэхэм лъешэу сафэраз. Адыгейим икомандэ шшашхъэхэу хэтхэм «тхъашуутэгъэсэу» яслюжы сшоийту. Сизакъо Урысыем изэнэкъокъу ящэнэрэ чыпнэр кышыдэсхэн слээкъинэу щыгъагъ. Мэфэкъым хэлажьэхэрэм сафэгушо, — кытиуагъ Елизавета Арчебасовам.

Сурэтэйм итхэр: Урысыем изэнэкъокъу медальхэр кышыдэзыхыгъэхэм афэгушо.

Футбол

Бащэрэ хэукахъох

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — СКА Ростов-на-Дону — 1:4.

Шышхъэум и 15-м Мыекъуапэ щызэдешаагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Орехов, Кирilenko, Цышэ, Хъяакло, Седов, Датхъужь, Крылов (Гыщ, 90), Макоев (Хъасаныкъо Арсен, 56), Антоненко (Мостиев, 73), Къонэ, Делэкъо Аскэр (Курманов, 73).

Кээлапчээм югуаор дээзыдзагъэхэр: Крылов — 6, «Зэкъошныгъ». Мичуренко — 4, 42, Петрусов — 18, Безчаснюк — 57, СКА.

Ешлэгъум ия 4-рэ такъикъ СКА-м угловоир кызынетым, «Зэкъошныгъэм» икъэлапчээ югуаор Мичуренкэм кыди-

дзагъ. Я 6-рэ такъикъим Крыловыр ухъумакло ыпэ ишни, хъагъэм лэгугаор ридзагъ — 1:1. Аш ыуж «Зэкъошныгъэр» нахьыбэрэ ыпэлкэ ильэу фежьагъ, ау тигъегушуагъэп. Къэлэпчээштэу Ореховыр, ухъумаклохэр цыхъяшшэгоу ешлэгъэхэп, хэу-къонигъэхэр ашыгъэх. СКА-м пчайгээм хигъахуу, теклонигъэр кыдихыгъ.

«Зэкъошныгъэм» итренер шхъялаэ Шакло Ашэмэз пресс-зэлүккэм кышиуагъ тикомандэ хэгъэгум изэнэкъокъу хэлажьээ, иешлакэхэйт хигъэхъоным зэрэпэлъыр.

Ешлэгъухэр

Купеу «Къыблэм» шышхъэум и 15-м зэрэшшэгъэхэр зэтэгьашэх.

«Туапсэ» — «Алания-2» — 3:1, «Анжи» — «Динамо» Ст — 2:1, «Мэшыкъу» — «Биолог» — 2:0, «Спартак» — «Ессентуки» — 2:1, «Форте» — «Динамо» Мх — 0:0, «Чайка» — «Черноморец» — 1:0.

Хэт тыйдэ щыла?

Командэхэм ешлэгъу плырыпл ялагъ.

1. «Анжи» — 12
2. «Мэшыкъу» — 10
3. «Динамо» Мх — 8
4. «Легион» — 7
5. «Форте» — 7
6. СКА — 7
7. «Чайка» — 7
8. «Туапсэ» — 6

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

9. «Динамо» Ст — 5

10. «Спартак» — 5

11. «Биолог» — 4

12. «Ротор-2» — 4

13. «Кубань-Холдинг» — 1

14. «Черноморец» — 1

15. «Алания-2» — 1

16. «Зэкъошныгъ» — 0

17. «Ессентуки» — 0.

Я 5-рэ

зэлукээгъухэр

20.08

«Ессентуки» — «Чайка»

21.08

«Биолог» — «Спартак»

«Динамо» Ст — «Зэкъошныгъ»

«Легион» — «Мэшыкъу»

«Ротор 2» — «Форте»

СКА — «Алания-2»

«Туапсэ» — «Кубань-Холдинг»

«Черноморец» — «Анжи»

Зэхээшагъэр
ыкИ къыдэзыгъэхъэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъиофхэмкээ, Икъыб къэралхэм ачы-псэурэ тильэпкъэгъухэм адярьэ зэпхынгъэхэмкээ ыкИ къэбар жууьгъэм иамалхэмкээ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхыэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхъэгъэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээу, шрифтыр 12-м нахь цыкынэу щытэп. Мы шалхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкэгъэжохъы.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысыем Иофхэмкээ, телевидение Иофхэмкээ ыкИ зэлты-Иэсъыкээ амалхэмкээ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпнэр гъэорышил, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхъятыгъэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкээ
пчайгъэр
4463

Индексхэр
П 4326
П 3816

Зак. 1653

Хэутиным узьши-кээтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
Зыщаушыхъятыгъэхъэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъялжэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялжэр
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэгъыжъ
зыхъырэ секретарыр
Хъурмэ
Хъ. Хъ.